

ถ้อยคำนัยผกผันในหนังสือพิมพ์ :
บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1

Verbal Irony in Newspapers: King Vajiravudh's
Literary Work during the First World War

วันที่รับบทความ : 29 กันยายน 2561

วันที่แก้ไขบทความ : 18 มิถุนายน 2562

วันที่ตอบรับบทความ : 19 มิถุนายน 2562

นิกร สังขศิริ¹

สิริวรรณ นันทจันทุล²

สุรีย์รัตน์ บำรุงสุข³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะถ้อยคำนัยผกผันที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 โดยศึกษาจาก บทพระราชนิพนธ์ จำนวน 23 องค์ ที่ทรงพระกรุณาพระราชทานไปพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ระหว่างเดือนกรกฎาคม พุทธศักราช 2460 จนถึงเดือนตุลาคม พุทธศักราช 2462 โดยใช้กรอบแนวคิด ถ้อยคำนัยผกผัน ของ ฌ็อง-ปอล พานโพธิ์ทอง (2556) ผลการศึกษาพบว่า มีการใช้ถ้อยคำนัยผกผันใน หนังสือพิมพ์ บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 จำนวน 68 ถ้อยคำ แบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) การใช้ถ้อยคำที่มีความหมายขัดแย้งกับถ้อยคำ ไกล่เคียงกัน จำนวน 38 ถ้อยคำ ซึ่งปรากฏมากที่สุด 2) การใช้ถ้อยคำแบบเสียงสะท้อนกลับ จำนวน 17 ถ้อยคำ 3) การกล่าวเน้นให้เกินจริง จำนวน 9 ถ้อยคำ และ 4) การกล่าวถึงสิ่งที่เป็นไปไม่ได้หรือไม่ สมเหตุสมผล จำนวน 4 ถ้อยคำ

คำสำคัญ : ถ้อยคำนัยผกผัน หนังสือพิมพ์ สงครามโลกครั้งที่ 1 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัว

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

e-mail: nikorn.bpi@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร., ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

e-mail: fhumswgn@ku.ac.th

³ อาจารย์ ดร., ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

e-mail: fhumsrms@ku.ac.th

Verbal Irony in Newspapers: King Vajiravudh's Literary Work during the First World War

Received: September 29, 2018

Revised: June 18, 2019

Accepted: June 19, 2019

Nikorn Sangkhasiri¹

Siriwan Nantachantoon²

Sureerat Bumrungsuk³

Abstract

The purpose of this study was to analyze the verbal irony in newspapers composed by King Vajiravudh (King Rama VI) of Siam during the First World War. This study collected twenty-three articles from newspapers and journals between July 1917 to October 1919 using irony verbal framework of Nattaphon Panphothong (2013). The result indicated that King Vajiravudh used verbal irony in his articles during the war a total of sixty-eight times, which could be categorized by characteristics into 4 groups, namely; 1) contradictory adjacent expressions thirty-eight times that was the most frequently used by King Vajiravudh, 2) echoic irony seventeen times, 3) over exaggerate expressions nine times, and 4) irrational expressions four times.

Keywords: verbal irony, newspaper, World War I, King Vajiravudh

¹ Graduate student, Department of Thai Language Faculty of Humanities Kasetsart University
e-mail: nikorn.bpi@gmail.com

² Associate Professor, Department of Thai Language Faculty of Humanities Kasetsart University
e-mail: fhumswn@ku.ac.th

³ Lecturer, Department of Thai Language Faculty of Humanities Kasetsart University
e-mail: fhumsrms@ku.ac.th

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 6 เมื่อทรงครองสิริราชสมบัติได้เพียง 3 ปีเศษ เกิดเหตุการณ์สำคัญของโลก คือ สงครามโลกครั้งที่ 1 (The First World War) ระหว่างปีพุทธศักราช 2457 – 2461 (1914 – 1918) แต่การสงครามในระยะแรกเกิดขึ้นกระทบเฉพาะพื้นที่ทวีปยุโรป ยังไม่กระทบถึงทวีปเอเชียรวมถึงประเทศสยาม จึงทรงประกาศให้สยามดำรงสถานะเป็นกลาง (Neutral) (สเตฟาน เฮลล์, 2560, หน้า 25-28) เมื่อสงครามดำเนินไปได้ระยะหนึ่ง ทรงพิจารณาจากเหตุปัจจัยต่าง ๆ เช่น สถานการณ์สงคราม ประโยชน์ที่ประเทศจะได้รับหากเข้าสู่สงคราม ทรงเห็นว่าการคงสถานะ ความเป็นกลางของสยาม ไม่เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ และทรงมั่นพระราชหฤทัยมาโดยตลอดตั้งแต่เริ่มสงครามแล้วว่า ฝ่ายสัมพันธมิตรจะเป็นฝ่ายมีชัยชนะ (ธนากรอมสิน. 2545ก, หน้า 87) จึงทรงนำประเทศสยามเข้าร่วมฝ่ายสัมพันธมิตร และประกาศสงครามกับฝ่ายมหาอำนาจกลาง ตามประกาศกระแสพระบรมราชโองการว่าด้วยการสงครามเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พุทธศักราช 2460 (ราชกิจจานุเบกษา, 2460, หน้า 333-340)

พระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวอีกประการหนึ่ง คือ การพระราชนิพนธ์ ทรงพระราชนิพนธ์บทความ บทพระราชวิจารณ์และบทความแปลจากหนังสือพิมพ์ต่างประเทศ พระราชทานไปลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ภาษาไทย เช่น หนังสือพิมพ์ “ไทย” “กรุงเทพเดลิเมล์” รวมทั้งวารสารต่าง ๆ เช่น “สมุทรสาร” และ “ดุสิตสมิต” โดยเฉพาะในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 ได้ทรงพระราชนิพนธ์บทความลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์และวารสารต่าง ๆ เป็นจำนวน 117 องค์

จุดมุ่งหมายสำคัญคือ การสื่อสารระหว่างแนวพระราชดำริที่เกี่ยวกับการสงครามกับประชาชนในประเทศ ช่องทางการสื่อสารที่มีราคาถูกและสามารถเข้าถึงได้ง่าย คือ หนังสือพิมพ์ เพราะหนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือสำคัญที่ทรงสื่อสารระหว่างพระองค์กับประชาชน เพื่อเป็นวิทยาทาน และเปิดพื้นที่ให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นผ่านทางหนังสือพิมพ์ แม้จะมีผู้คิดเห็นขัดแย้งแตกต่าง ก็โปรดให้วิพากษ์วิจารณ์ด้วยเหตุผล และไม่ทรงถือโทษแต่ประการใด (ธนากรอมสิน, 2545ข, หน้า 99)

เนื่องด้วยการสื่อสารผ่านหนังสือพิมพ์ นอกจากเป็นช่องทางสำหรับถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารแล้ว ก็เป็นพื้นที่แสดงลีลาและกลวิธีทางภาษา เพื่อสร้างความน่าสนใจให้เนื้อหา หรือสร้างลักษณะเฉพาะให้ผู้อ่านสนใจติดตาม พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้กลวิธีที่เป็นเอกลักษณ์วิธีหนึ่งคือ การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน (verbal irony) คือ เป็นการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายตรงกันข้ามกับความหมายตามรูป โดยความหมายตามรูปจะเป็นความหมายบวก แต่ความหมายที่สื่อจะเป็นความหมายลบ (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556, หน้า 117-119) ขณะที่ จันทิมา อังคพนิชกิจ (2561, หน้า 210) กล่าวว่า เป็นกลวิธีทางภาษาที่ต้องการนำเสนอข้อมูลโดยกล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้มีความหมายไปอีกทางหนึ่ง หรือทางตรงกันข้าม เรียกว่า การประชดประชัน หรือบางตำราเรียกว่า การย้อนแย้ง ในการศึกษาครั้งนี้ใช้นิยามและกรอบแนวคิดของ ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2556) พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ถ้อยคำนัยผกผันหลายแห่งในบทความหนังสือพิมพ์ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ไม่ต้องการเหี้ย – ผู้เขียน รามจิตติ (พระนามแฝง)

“...บางคนเกลียดเหี้ย แต่กินไข่ของมันได้. สินค้าของอ้ายฮั่นเปรียบเหมือนไข่ของมัน. คือถึงเราเกลียดฮั่นจะให้สินค้าของฮั่นก็ได้ไม่ใช่ฤ? ข้าพเจ้าเห็นว่าผิดกัน. เรากินไข่เหี้ยไม่ได้ต้องพบกับตัวเหี้ยด้วยเลย, แต่ถ้าจะต้องการสินค้าของอ้ายฮั่น เราต้องพบปะกับมันด้วย. และวิถีค้าขายของเยอรมันนั้น มีโทษเป็นพิษร้ายราวยาเมา, ซึ่งใครได้ถูกเข้าแล้วมักติดใจ ทำให้มัวเมาจนเป็นผลร้ายอเนกอนันต์. เยอรมันล่อซื้อด้วยวิธีขายเชื่อ ยอมให้ติดเงินไว้มาก ๆ จนผู้ซื้อตกไปเป็นข้าโดยไม่รู้สำนึกตัว, เมื่อรู้สึกขึ้นแล้วก็สิ้นไม่เข้าคายไม่ออก.

ไทยเราได้เจ็บมาแล้วควรจะจำ, และไม่ควรหวังว่าลัทธิชาติฮั่นจะกลับร้ายกลายเป็นดีในชั่วอายุของเรา, เพราะฉะนั้น ไม่ควรปรารถนาให้มันมาเหยียบเมืองเร่อีกเลย.”

(ดุสิตสมิต ฉบับที่ 16 วันที่ 29 มีนาคม 2461)

จากตัวอย่าง หากไม่นับการใช้คำว่า เหี้ย ซึ่งกลายเป็นคำบริภาษในสมัยปัจจุบัน (ศิริพจน์ เหล่ามานะเจริญ, 2560) จากตัวอย่างถ้อยคำที่ขีดเส้นใต้คือถ้อยคำนัยผกผัน 1) “บางคนเกลียดเหี้ย แต่กินไข่ของมันได้” และ 2) “สินค้าของอ้ายฮั่นเปรียบเหมือนไข่ของมัน, คือถึงเราเกลียดฮั่นจะให้สินค้าของฮั่นก็ได้ไม่ใช่ฤ?” ถ้อยคำทั้งสองนี้ เป็นถ้อยคำที่ความหมายด้านบวก ขณะที่ถ้อยคำต่อมาคือ 3) “เรากินไข่เหี้ยไม่ได้ต้องพบกับตัวเหี้ยด้วยเลย” และ 4) “แต่ถ้าจะต้องการสินค้าของอ้ายฮั่น เราต้องพบปะกับมันด้วย.” หากพิจารณาตามรูปถ้อยคำแล้ว เป็นการบอกกล่าวให้ทำ หมายถึง ถ้าซื้อสินค้าก็ต้องพบกับผู้ขาย คือ พวกฮั่น แต่เมื่อพิจารณาจากบริบท ทำให้ทราบว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มิได้มีพระราชประสงค์ให้ไปพบผู้ขายสินค้า แต่สื่อว่า เรากินไข่เหี้ยยังเสี่ยงไม่ต้องเจอตัวเหี้ยได้ แต่ถ้าต้องการสินค้าพวกฮั่นแล้ว แม้ไม่ยอมพบปะก็เสี่ยงไม่ได้ ซึ่งแย่กว่าการเสี่ยงเจอตัวเหี้ยเสียอีก ต่อมา 5) “ไทยเราได้เจ็บมาแล้วควรจะจำ” เป็นถ้อยคำนัยผกผัน เพราะที่จริงแล้ว ประเทศไทยเจ็บไม่ได้ จึงเป็นถ้อยคำนัยผกผันที่กล่าวเน้นเกินความเป็นจริง อีกประการหนึ่ง หากพิจารณาว่า ‘ไทย’ ในที่นี้หมายถึง คนไทย ก็ยังถือว่าเป็นถ้อยคำนัยผกผันที่กล่าวเน้นเกินความเป็นจริง เพราะมิได้หมายถึงว่าคนไทยทุกคนเจ็บซ้ำด้วยวิธีการค้าขายแบบเยอรมันทุกคน อาจเจ็บซ้ำการค้าขายด้วยวิธีนี้จากชาติอื่นหรือชาติเดียวกันก็ได้ 6) “ไม่ควรหวังว่าลัทธิชาติฮั่นจะกลับร้ายกลายเป็นดีในชั่วอายุของเรา” หากพิจารณาตามรูปถ้อยคำหมายถึง ลัทธิชาติฮั่นต้องใช้ระยะเวลานานอย่างน้อยหนึ่งชั่วอายุคน จึงจะกลับร้ายกลายเป็นดี แต่ที่จริงแล้วต้องการสื่อว่า การหวังให้กลับเนื้อกลับตัวได้นั้น ไม่มีโอกาสเลย และ 7) “ไม่ควรปรารถนาให้มันมาเหยียบเมืองเร่อีกเลย” หากพิจารณาตามรูปถ้อยคำแล้ว หมายถึง ไม่ควรให้เยอรมันมาเข้าเมืองเร่อีกเลย ที่จริงแล้วสื่อความหมายอย่างหนักแน่นว่า ไม่ต้องการให้พวกฮั่น คือ เยอรมัน กลับเข้ามาหรืออาศัยในประเทศไทยอีกเลย จากตัวอย่างเป็นบางส่วนของบทความในหนังสือพิมพ์ดุสิตสมิต ปรากฏถ้อยคำนัยผกผัน 7 ถ้อยคำ พบ 2 ลักษณะ คือ 1) ถ้อยคำที่มีความหมายขัดแย้งกับถ้อยคำใกล้เคียงกัน และ 2) กล่าวเน้นให้เกินจริง

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำนัยผกผัน เช่น งานวิจัยเรื่อง ถ้อยคำแสดงนัยผกผันในการแสดงเดี่ยวไมโครโฟนครั้งที่ 7 – 10 ของอุดม แต่วาณิช ของ อรกัญญา อนันต์ทรัพย์สุข (2559) พบว่า การใช้ถ้อยคำผกผันของอุดม แต่วาณิช แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ ชนิดของถ้อยคำที่พิจารณาตามลักษณะ

พบจำนวน 4 กลุ่ม ที่พบมากที่สุดคือ การใช้ถ้อยคำที่ไม่สมเหตุสมผลหรือเป็นไปได้ อีกชนิดหนึ่งคือ ชนิดของถ้อยคำที่พิจารณาตามมุมมองวิจารณ์ พบว่าใช้ถ้อยคำละเมิดความจริงใจของเงื่อนไขเพื่อแนะนำความหมายนัยผกผัน จำนวน 11 วิจารณ์ ที่พบมากที่สุดคือ วิจารณ์การถาม ขณะที่งานวิจัยของ รัมภ์รดา กองช้าง (2560) ศึกษาเรื่อง กลวิธีการตอบถ้อยคำนัยผกผันในภาษาไทย: กรณีศึกษาที่คู่สนทนา มีสถานภาพเท่ากัน โดยแบ่งการใช้ถ้อยคำนัยผกผัน 2 ประเภท คือ 1) การใช้ถ้อยคำนัยผกผันแบบประชดประชัน กับ 2) การใช้ถ้อยคำในผกผันแบบหยอกล้อ กรณีละ 5 สถานการณ์ พบว่า การตอบถ้อยคำผกผันในภาษาไทยมี 3 รูปแบบ คือ 1) ตอบคู่สนทนาโดยใช้ถ้อยคำนัยผกผัน 2) ตอบคู่สนทนาโดยใช้วิธีอื่น และ 3) ไม่ตอบคู่สนทนา

วิทยานิพนธ์ทั้งสองเรื่อง มุ่งเน้นศึกษาการใช้ถ้อยคำนัยผกผันในการสนทนา ยังไม่มีการศึกษา การใช้ถ้อยคำนัยผกผันในสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ ผู้วิจัยจึงสนใจถ้อยคำนัยผกผันที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ ช่วงที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงประกาศสงครามเข้ากับฝ่ายสัมพันธมิตร ประเทศสยามเปลี่ยนจากสถานะเป็นกลาง เป็นศัตรูอย่างเป็นทางการกับฝ่ายมหาอำนาจกลาง ว่ามีลักษณะอย่างไรบ้าง และอภิปรายผลว่าเหตุใดจึงทรงเลือกใช้ถ้อยคำนัยผกผันเป็นกลวิธีทางภาษาในบทความหนังสือพิมพ์ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 ภายหลังจากที่สยามเข้าร่วมฝ่ายสัมพันธมิตร จนกระทั่งได้รับชัยชนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์การใช้ถ้อยคำนัยผกผันที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ พระราชนิพนธ์ที่เป็นบทความภาษาไทย ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จำนวน 117 องค์ ที่ทรงพระกรุณาพระราชทานไปพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ระหว่างเดือนมกราคม พุทธศักราช 2457 (ค.ศ. 1914) ซึ่งเป็นปีเริ่มต้นสงครามโลกครั้งที่ 1 ถึงเดือนตุลาคม พุทธศักราช 2462 (ค.ศ. 1919) ซึ่งเป็นเดือนที่ฝ่ายสัมพันธมิตรมีชัยชนะ และกองทหารอาสาเดินทางกลับถึงประเทศสยาม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นพระราชนิพนธ์ที่เป็นบทความภาษาไทย ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จำนวน 23 องค์ ที่ทรงพระกรุณาพระราชทานไปพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ระหว่างเดือนกรกฎาคม พุทธศักราช 2460 (ค.ศ. 1917) ซึ่งเป็นเดือนที่สยามประกาศสงครามกับฝ่ายมหาอำนาจกลาง (เยอรมนี ออสเตรีย-ฮังการี และตุรกี) จนถึงเดือนตุลาคม พุทธศักราช 2462 (ค.ศ. 1919) ซึ่งเป็นเดือนที่ฝ่ายสัมพันธมิตรมีชัยชนะ และกองทหารอาสาเดินทางกลับถึงประเทศสยาม เนื่องจากเป็นช่วงที่สยามเปลี่ยนแปลงสถานะจากประเทศเป็นกลาง เป็นประเทศคู่สงครามกับฝ่ายมหาอำนาจกลาง

สำหรับบทความพระราชนิพนธ์ที่พระราชทานให้ตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์และวารสารต่าง ๆ จำนวน 23 องค์ ผู้วิจัยได้พิมพ์รูปภาพตามต้นฉบับเดิม

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับถ้อยคำนัยผกผัน สยามกับสงครามโลกครั้งที่ 1 และพระราชนิพนธ์ในหนังสือพิมพ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

2.2 รวบรวมบทความพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาพระราชทานไปตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ระหว่างเดือนกรกฎาคม คริสตศักราช 1917 ซึ่งเป็นเดือนที่สยามประกาศสงครามกับฝ่ายมหาอำนาจกลาง จนถึงเดือนตุลาคม คริสตศักราช 1918 ซึ่งเป็นเดือนที่ฝ่ายสัมพันธมิตรมีชัยชนะ และกองทหารอาสาเดินทางกลับถึงประเทศสยาม โดยสืบค้นจากเอกสารต้นฉบับ ของหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร และหนังสือ 100 ปี สงครามโลกครั้งที่ 1: พระราชนิพนธ์ อันเนื่องด้วยงานพระราชสงคราม ณ ทวีปยุโรป ของมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2560) เป็นแหล่งข้อมูลหลักในการสืบค้น

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2556, หน้า 117-119) ให้คำนิยาม ถ้อยคำนัยผกผัน ไว้ว่า

1) เป็นถ้อยคำที่หมายความว่าตรงข้ามกับความหมายตามรูป หรือตรงข้ามกับความหมายมูลบทและความหมายเป็นนัย

2) วิจารณ์กรมต่าง ๆ ที่ละเมิดเงื่อนไขความจริงใจ เช่น คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ คำแนะนำที่ไม่ต้องการให้ผู้รับสารทำตาม คำขอร้องที่ผู้ส่งสารไม่ได้ต้องการให้ผู้รับสารกระทำ

3) ถ้อยคำแบบเสียสละย้อนกลับที่แฝงทัศนคติด้านลบของผู้ส่งสาร

นอกจากนี้ ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ถ้อยคำนัยผกผัน มีหน้าที่ 3 ประการ คือ 1) ประชดประชัน 2) สร้างอารมณ์ขัน และ 3) ลดความเครียดหรือระบายความคับข้องใจ

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ถ้อยคำนัยผกผันที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ รวมทั้งวารสารในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 ที่เป็นบทพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยใช้กรอบแนวคิดที่ ณัฐพร พานโพธิ์ทอง ได้ศึกษาไว้ ว่ามีลักษณะอย่างไร จากนั้น ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจัดกลุ่มชนิดของถ้อยคำนัยผกผัน โดยพิจารณาตามลักษณะที่ปรากฏ นับความถี่และคิดค่าร้อยละ

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ถ้อยคำนัยผกผันที่ปรากฏในบทความหนังสือพิมพ์และวารสาร ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 พระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ปรากฏทั้งหมด 68 ถ้อยคำ จัดกลุ่มชนิดของถ้อยคำนัยผกผัน ได้ 4 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

4.1 การใช้ถ้อยคำที่มีความหมายขัดแย้งกับถ้อยคำใกล้เคียงกัน เป็นการกล่าวถ้อยคำนัยผกผันต่อเนื่องกับการกล่าวถ้อยคำที่มีความขัดแย้งทันที เพื่อให้ทราบถ้อยคำที่กล่าวก่อนหน้านี้ต้องการสื่อความหมายตรงกันข้าม (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556, หน้า 118) การใช้ถ้อยคำที่มีความหมายขัดแย้ง

กับถ้อยคำใกล้เคียงกัน ปรากฏในบทความหนังสือพิมพ์และวารสาร จำนวน 38 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 55.88 จากข้อมูลพบว่า เมื่อผู้เขียนกล่าวถ้อยคำนี้ผกผันแล้วจะใช้ถ้อยคำที่ขัดแย้งกันในถ้อยคำใกล้เคียงหรือถ้อยคำต่อกันทันที ตัวอย่าง

(1) การที่สยามเข้าสงคราม – ผู้เขียน ร.จ. (พระนามแฝง)

“... ผู้ที่ยังใจสงสัยอยู่ไม่ว่า ว่าการที่เราเข้าข้างสัมพันธมิตรคราวนี้จะเปนคุณหรือเปนโทษนั้น, จะเปนด้วยเหตุใดก็ตาม เราเห็นว่าควรปรับเปลี่ยนความคิด, เอาสมองไว้ใช้ช่วยกันคิดบ้าง ประโยชน์ชาติเราเองให้ยิ่งขึ้น ดีกว่าที่จะมัวคิดแทนอายฮั่นว่ามันจะแพ้หรือชนะอย่างไร. เชื้อเกิด, มันไม่มีตาชนะละ! แต่ถึงหากว่าพะเอินมันชนะ – ซึ่งคงเปนไปไม่ได้ – ก็ขอให้เข้าใจว่ามันคงจะไม่ไว้พวกเรา; ถึงเอะเขนใด ๆ จะตะโกนให้คอแตกว่าเอาใจช่วยมันก็ตามที, แต่ถ้ามันจะมีโอกาเล่นงานพวกเราได้แล้ว มันคงไม่เลือกที่รักมักที่ชังเปนแน่, เพราะฉะนั้นใครอย่าหวังเอาตัวรอดเลย. ช่วยกันเอาใจช่วยให้มันฉิบหายเร็ว ๆ จะดีกว่า.” (สำเนาพระราชหัตถเลขา, 2460.)

จากตัวอย่างที่ (1) ถ้อยคำที่ผู้เขียนกล่าวขัดแย้งกันคือ “แต่ถึงหากว่าพะเอินมันชนะ” กับ “- ซึ่งคงเปนไปไม่ได้ -” ถ้อยคำทั้งสองนี้มีความหมายขัดแย้งอย่างชัดเจน เมื่อผู้อ่านเห็นถ้อยคำว่า “ซึ่งคงเปนไปไม่ได้” ย่อมหมายถึงว่า โอกาสที่ฝ่ายมหาอำนาจกลางจะบังเอิญชนะสงคราม คงเป็นไปไม่ได้ จากตัวอย่างผู้เขียนมิได้ต้องการสื่อว่าโอกาสที่ฝ่ายศัตรูยังพอมิโอกาสชนะสงคราม แต่ใช้ถ้อยคำนี้ผกผันทำหน้าที่ประชดประชันว่า ไม่ว่าอย่างไรเยอรมันก็ไม่มีทางจะชนะสงครามในครั้งนี้ได้

(2) ข้อควรขอบใจเยอรมัน! – ผู้เขียน รามจิตติ (พระนามแฝง)

“... เมื่อท่านผู้อ่านเห็นคำนำอันนี้บางทีจะทิ้ง (และข้าพเจ้าหวังใจว่าจะทิ้ง) ในการที่ข้าพเจ้าผู้ได้แสดงตนเปนผู้ที่ “แอนตี้ – เยอรมัน” ตลอดมากลับมาขอบใจเยอรมันเช่นนี้.

... ความเห็นที่ “เดลิเมล” แสดงมาเช่นนี้, ถือได้ว่าเป็นความเห็นของชาวยุโรปและอเมริกา, ซึ่งได้ตื่นขึ้นแล้วเพราะความเหี้ยมโหดอำมหิตของเยอรมันได้ปลุกขึ้น. เหตุนี้ข้าพเจ้าจึงขอบใจเยอรมัน, ในการที่ได้ช่วยปลุกคนทั่วโลกให้รู้สึกความจำเป็นแห่งการเตรียมพร้อมเพื่อป้องกันชาติ. ถ้าเยอรมันไม่ปลุกขึ้นเช่นนี้, ก็จะถูกพากันหลับไปจนฉิบหายไปตามกัน!” (สำเนาพระราชหัตถเลขา, 2460.)

จากตัวอย่างที่ (2) ถ้อยคำที่ผู้เขียนกล่าวขัดแย้งกันคือ “ข้าพเจ้าผู้ได้แสดงตนเปนผู้ที่ “แอนตี้ – เยอรมัน” ตลอดมา” กับ “กลับมาขอบใจเยอรมันเช่นนี้” ถ้อยคำทั้งสองนี้มีความหมายขัดแย้งกัน ถ้อยคำแรกผู้เขียนแสดงตน ว่าเป็นฝ่ายต่อต้านเยอรมันมาโดยตลอด แต่กลับมาขอบใจเยอรมัน ซึ่งการขอบใจควรเป็นลักษณะที่ผู้นั้นทำดีกับตน หรือทำให้เป็นที่พอใจ ในฐานะที่ผู้เขียนมีความเห็นต่อต้านเยอรมัน โดยปกติไม่อาจมีสาเหตุใดที่จะต้องขอบใจชนชาติศัตรู แต่เพราะเยอรมันใช้วิธีเหี้ยมโหดในการทำสงครามเป็นเหตุให้ประเทศอื่น ๆ ตื่นตัวและเตรียมพร้อมป้องกันชาติ ผู้เขียนใช้ถ้อยคำนี้ผกผันทำหน้าที่ประชดประชันว่า ขอบใจที่ทำอะไรไม่ดีให้ปรากฏชัดแจ้ง เพื่อที่จะได้เตรียมรับมือกับภัยอันตรายจากเยอรมันต่อไป

4.2 การกล่าวถึงสิ่งที่เป็นไปไม่ได้หรือไม่สมเหตุผล เป็นการกล่าวที่ขัดแย้งกับความเป็นจริง ผู้อ่านจะทราบได้ว่าความหมายนั้นไม่สมเหตุผลหรือเป็นไปไม่ได้เลยในความเป็นจริง (ณัฐพรพานโพธิ์ทอง, 2556, หน้า 118) การกล่าวถึงสิ่งที่เป็นไปไม่ได้หรือไม่สมเหตุผล ปรากฏในบทความหนังสือพิมพ์และวารสาร จำนวน 4 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 5.88 จากข้อมูลพบว่า ผู้เขียนใช้ทั้งรูปประโยคคำถามและรูปประโยคบอกเล่า ดังตัวอย่าง (3) ของควรนิกร – ผู้เขียน ร.จ. (พระนามแฝง)

“... เมื่อเรารู้ข่าวว่าอายเสียอันเดียวอาลวาดทำร้ายใครต่อมีใคร, ถึงแม้มันมิได้ทำร้ายตัวเราเองเราก็พลอยนึกซึ้งอายเสียอันด้วย, และถ้ามีโอกาสแล้วเราก็ต้องช่วยจับกุมหรือปราบปรามอายผู้ร้ายนั้นด้วย. ไม่ใช่ฤ? เราทำไมวิ่งไปแสดงตนเข้าข้างพวกที่พยายามจับกุมหรือปราบปรามอายเสียอันด้วยเล่า?. ทำไมไม่ประกาศตน “เป็นกลาง” ระหว่างเจ้าพนักงานและพลเมืองอื่น ๆ กับอายเสียอันเล่า? ...” (สำเนาพระราชหัตถเลขา, 2460.)

จากตัวอย่างที่ (3) ผู้เขียนใช้ถ้อยค่านัยผกผันว่า “ทำไมไม่ประกาศตน “เป็นกลาง” ระหว่างเจ้าพนักงานและพลเมืองอื่น ๆ กับอายเสียอันเล่า?” เป็นการกล่าวในสิ่งที่เป็นไปไม่ได้หรือไม่สมเหตุผล และใช้ถ้อยคำที่มีความหมายขัดแย้งกับถ้อยคำใกล้เคียงกันไว้อีกว่า “เราทำไมวิ่งไปแสดงตนเข้าข้างพวกที่พยายามจับกุมหรือปราบปรามอายเสียอัน” แสดงให้เห็นว่า หากชาวบ้านประกาศตน “เป็นกลาง” ไม่ช่วยทั้งโจรและเจ้าหน้าที่ เป็นสิ่งที่กระทำได้ลำบาก ทรงเปรียบเทียบกับสถานการณ์ของประเทศสยามว่าระหว่างสงครามนี้ การเข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตร เปรียบเหมือนการเข้าร่วมกับเจ้าพนักงานปราบปรามอายเสียอัน หมายถึง ฝ่ายมหาอำนาจกลาง การประกาศตัวเป็นกลาง ทั้งเจ้าพนักงานและโจร ไม่อาจรับประกันความปลอดภัยของชาวบ้านได้ ในที่นี้คือ ประเทศสยาม จึงเป็นการแสดงความสมเหตุผลที่สยามจะเข้าร่วมสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร

(4) ความมุ่งหมายของโกเสอร์! – ผู้เขียน รามจิตติ (พระนามแฝง)

“... ส่วนข้อที่คนไทยเราบางคนยังพอใจพูดอยู่ว่า ชาวยุโรปเขามีเหตุโกรธเคืองกัน, ไทยเราไปพลอยโกรธกับเขาด้วยทำไมดังนี้. จะกล่าวเช่นนี้เพราะรู้เสียอันไม่ตลอด, หรือเพราะได้กิน “ไส้กรอก” ของอายอันเข้าไปไว้เต็มพุงแล้ว จึงมีเมตตาจิตต่อมันจนนั้นก็ตาม, แต่เมื่อได้อ่านข้อความที่โกเสอร์พูดตามที่แปลมานี้แล้ว, ก็ควรจะแลเห็นได้แล้วว่าโกเสอร์ตั้งใจจะเอาพวกเราชาวเอเชียเป็นข้าทั้งหมด! เมื่อได้ทราบเช่นนี้แล้ว ชาวเราจะไม่โกรธเคืองอายพญาอสุรยักษะฤ? หรือจะรอให้มันมาขบเคี้ยวบุตรภรรยากินต่อหน้าเสียก่อนจึงจะรู้สำนึกตัว?” (สำเนาพระราชหัตถเลขา, 2460.)

จากตัวอย่างที่ (4) ผู้เขียนใช้ถ้อยค่านัยผกผันว่า “หรือเพราะได้กิน “ไส้กรอก” ของอายอันเข้าไปไว้เต็มพุงแล้ว จึงมีเมตตาจิตต่อมัน” กล่าวถึงสิ่งที่ไม่สมเหตุผล ประการแรก คนไทยจะมีเมตตาเพียงเพราะได้กินไส้กรอกของเยอรมันจนเต็มพุงแล้วใจอ่อนนั้น เป็นไปไม่ได้ ประการที่สอง เป็นการกล่าวเกินจริงว่า ไทยเชื่อคำพูดของเยอรมันเพียงพ้ออาหารเท่านั้น ในที่นี้ ผู้เขียนไม่ได้สื่อความหมายตามรูปถ้อยคำ แต่ใช้อาหารที่ชาวเยอรมันนิยม คือ ไส้กรอก แทนความคิดความเชื่อแบบเยอรมัน ผู้เขียนเปรียบเทียบคนที่รับความคิดความเชื่อแบบเยอรมันเป็นปริมาณมาก ก็เหมือนคนที่กินไส้กรอกเข้าไปจนเต็มพุง จึงได้เมตตาและเชื่อไปตามที่คนเยอรมันพูด

4.3 การกล่าวเน้นให้เกินจริง คือการกล่าวที่เน้นสิ่งที่กล่าวให้ดูรุนแรงหรือยกยอเกินความเป็นจริงทำให้ผู้อ่านทราบว่าการกล่าวเกินจริงนั้น ผู้เขียนใช้ถ้อยคำนัยผกผัน (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556, หน้า 119) ลักษณะการใช้ถ้อยคำนัยผกผันนี้ ปรากฏในบทความหนังสือพิมพ์และวารสาร จำนวน 9 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 13.24 ดังตัวอย่าง

(5) ความคิดร้ายของเยอรมันในอเมริกา – ผู้เขียน รามจิตติ (พระนามแฝง)

“... ในกรุงสยามเราไม่มีใครจะรู้สึกว่ายเยอรมันสามารถที่จะคิดร้ายได้ปานใด, เพราะประการ 1 กรุงสยามเป็นประเทศน้อย, ที่เยอรมันเขาเห็นไม่สู้จะสำคัญนัก ประการ 1, กับอีกประการ 1 เยอรมันคะเนผิด คิดว่ากรุงสยามคงจะไม่บังอาจประกาศสงครามกับเขา, เขาก็จึงได้กระทำความพยายามโดยเต็มความสามารถของเขาที่จะประทุษร้ายต่อเรา. ... กับอีกประการ 1 พวกเยอรมันได้บังเกิดรู้สึกตัวขึ้นว่า พวกตนได้ทำความชั่วร้ายไว้หลายแห่งแล้วในโลก, ถ้าไม่ยับยั้งเสียบ้างที่ในกรุงสยามแล้ว ต่อไปในอนาคตก็จะมีที่ใดในโลกนี้ที่ชนชาติเยอรมันจะโผล่หัวไปได้, เพราะใคร ๆ เขาก็ชิงน้ำหน้าเสียหมด, จึงต้องทำเจียมเจียมเสียมสงบที่ในกรุงสยาม ด้วยความหวังว่าไทยเราเข้าใจผิดคิดเห็นไปว่า พวกเขาอันที่จริงเรียบร้อยปานใด, แล้วก็จะได้หลงเชื่อต่อไปในอนาคต. ...” (สำเนาพระราชหัตถเลขา, 2460.)

จากตัวอย่างที่ (5) ถ้อยคำที่ว่า “ต่อไปในอนาคตก็จะมีที่ใดในโลกนี้ที่ชนชาติเยอรมันจะโผล่หัวไปได้” ผู้เขียนใช้ถ้อยคำนัยผกผันการกล่าวเน้นให้เกินจริง เพราะไม่ว่าชาติใดจะชิงคนเยอรมันมากเท่าไรแล้ว ก็ย่อมจะมีพื้นที่ให้คนเยอรมันได้ไปอาศัยอยู่ ไม่ว่าจะเจ้าของพื้นที่นั้นจะเต็มใจหรือไม่ก็ตาม ในที่นี้ ผู้เขียนไม่ได้สื่อความหมายตามรูปถ้อยคำว่า คนเยอรมันจะไปทีใดในโลกอีกไม่ได้ แต่ใช้การกล่าวเน้นให้เกินจริง ทำหน้าที่ประชดประชันว่าคนเยอรมันถ้าทำไม่ดีก็ไม่อาจจะสู้หน้าใครในโลกได้

(6) ความคิดร้ายของเยอรมันในอเมริกา – ผู้เขียน รามจิตติ (พระนามแฝง)

“... เชื่อว่าผู้อ่านไม่เคยนึกฝันว่าเยอรมันจะชั่วช้าสามารถได้ถึงปานฉนี้ คงจะรู้สึกอือออเปนอันมาก. ในกรุงสยามนี้ เมื่อก่อนที่ได้ประกาศสงคราม ได้มีบุคคลบางคนกล่าวสรรเสริญเยินยอเยอรมันเปนอันมาก, และเมื่อหนังสือพิมพ์ไทยได้กล่าวถึงความชั่วต่าง ๆ ของเยอรมันก็ได้ถูกติเตียนมิใช่น้อย ที่หนังสือพิมพ์ไทยมิได้กล่าวใส่ความพวกอื่นให้เกินเหตุเลย, แต่ตรงกันข้ามเคยแต่ผ่อน ๆ พุดจามีให้รุนแรงเกินไปอยู่เสมอ ...” (สำเนาพระราชหัตถเลขา, 2460.)

จากตัวอย่างที่ (6) ถ้อยคำที่ว่า “เชื่อว่าผู้อ่านไม่เคยนึกฝันว่าเยอรมันจะชั่วช้าสามารถได้ถึงปานฉนี้ คงจะรู้สึกอือออเปนอันมาก” ผู้เขียนใช้ถ้อยคำนัยผกผันการกล่าวเน้นให้เกินจริง ในที่นี้ผู้เขียนไม่ได้สื่อความหมายตามรูปถ้อยคำ แต่ใช้ถ้อยคำนัยผกผันทำหน้าที่ประชดประชันว่า ที่จริงแล้วเยอรมันกระทำความผิดมากมายแล้ว แต่คนส่วนใหญ่ยังไม่ทราบ

4.4 การใช้ถ้อยคำแบบเสียงสะท้อนกลับ การใช้ถ้อยคำแบบเสียงสะท้อนกลับ เป็นการสื่อทัศนคติด้านลบ โดยการนำถ้อยคำที่บุคคลอื่นเคยกล่าวไว้หรือความคิดที่บุคคลอื่นคิดเช่นนั้นมากล่าวซ้ำ โดยเลียนแบบหรือสะท้อนกลับเชิงล้อเลียนหรือเย้ยหยัน (อรกัญญา อนันต์ทรัพย์สุข, 2559: 79)

การใช้ถ้อยคำแบบเสียงสะท้อนกลับ ปรากฏในบทความหนังสือพิมพ์และวารสาร จำนวน 17 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 25.00 ดังตัวอย่าง

(7) ความคิดร้ายของเยอรมันในอเมริกา – ผู้เขียน รามจิตติ (พระนามแฝง)

“... เชื่อว่าผู้อ่านไม่เคยนึกฝันว่าเยอรมันจะชั่วช้าสามานย์ได้ถึงปานฉะนี้ คงจะรู้สึกอือออ เป็นอันมาก. ในกรุงสยามนี้ เมื่อก่อนที่จะได้ประกาศสงคราม ได้มีบุคคลบางคนกล่าวสรรเสริญเยินยอเยอรมันเป็นอันมาก, และเมื่อหนังสือพิมพ์ไทยได้กล่าวถึงความชั่วต่าง ๆ ของเยอรมันก็ได้ถูกตีเตือนมิใช่น้อย ที่หนังสือพิมพ์ไทยมิได้กล่าวใส่ความพวกอื่นให้เกินเหตุเลย, แต่ตรงกันข้ามเคยแต่ผ่อน ๆ พุดจามิให้รุนแรงเกินไปอยู่เสมอ ...” (สำเนาพระราชหัตถเลขา, 2460.)

จากตัวอย่างที่ (7) ถ้อยคำที่ว่า “คงจะรู้สึกอือออเป็นอันมาก” ผู้เขียนจึงใช้ถ้อยคำนัยผกผันแบบเสียงสะท้อนกลับ แสดงทัศนคติต่อผู้อ่านว่า หากผู้อ่านทราบว่าเยอรมันทำสิ่งไม่ดีมามากเท่าใด ย่อมรู้สึกประหลาดใจ เพราะก่อนที่สยามจะเข้าร่วมสงคราม ได้มีผู้แสดงความเห็นยกย่องเยอรมัน และหากมีการกล่าวถึงสิ่งที่เยอรมันทำไม่ดี ก็มีผู้แสดงความเห็นว่าเป็นการใส่ร้ายเยอรมัน

(8) ของครุฑ - ผู้เขียน ร.จ. (พระนามแฝง)

“... เปรียบเหมือนไฟไหม้บ้านผู้ที่อยู่ใกล้เคียงหรือในหมู่บ้านเดียวกัน, ถึงแม้ไฟนั้นจะไม่มีหนทางที่จะลุกลามมาถึงบ้านของเราเอง, เราก็ก็น่าจะช่วยเพื่อนบ้านเขาดับไฟ. ก็ไฟไม่ได้ไหม้บ้านเรือนของเราและไม่ได้ลุกลามมาถึงด้วยแล้ว, เราไปช่วยเขาดับไฟบ้านอื่นทำไมเล่า? ก็เพราะเราหวังอยู่ว่า, ถ้าหากพะเอินเคราะห์ร้ายไฟไหม้บ้านเรือนของเราขึ้นเองบ้าง, เพื่อนบ้านเขาจะได้มาช่วยเราบ้าง, เช่นนี้ไม่ใช่เหตุ? ก็นั่นนะสิ!”

.... กล่าวกันด้วยทางธรรมะ, คนเรานั้นจะนั่งปนกลางระหว่างความดีกับความชั่ว, หรือระหว่างธรรมะกับอธรรมะได้ฤ? เมื่อเรารักและนับถือธรรมะแล้ว, แต่ยังไม่ขึ้นสมาคมกับผู้ที่ไร้ธรรมะหรือประพฤติปฏิบัติผิดบัณฑิตยวิสัยนั้น, จะเรียกว่าเราเป็นผู้ทรงธรรมะบริบูรณ์ได้แลฤ? ต้องตอบว่าไม่ได้เป็นแน่แท้. ... แต่เมื่อผู้นั้นไม่เชื่อถ้อยพียงคำเราซึ่งกล่าวด้วยความมุ่งดีแล้ว, เราจะไปขึ้นพูดให้เปลืองปากเปล่าให้ควายพียงทำไม? เมื่อบัณฑิตกับพาลจะเดินร่วมกันไม่ได้แล้ว, เราจะได้ร่วมทางกับพาลแล้วและเรียกตนว่าบัณฑิตด้วยได้ฤ? ก็นั่นนะสิ! ...” (สำเนาพระราชหัตถเลขา, 2460.)

จากตัวอย่างที่ (8) ถ้อยคำที่ว่า “ก็นั่นนะสิ!” ผู้เขียนแสดงทัศนคติว่า ผู้ที่กล่าวมาไม่อาจนิ่งเฉยต่อภัยอันตรายหรือสิ่งที่ไม่ถูกต้องได้ เช่น เหตุการณ์ไฟไหม้ หรือ การตกเตือนผู้ที่ประพฤติผิด ผู้เขียนใช้ถ้อยคำผกผันเพื่อทำหน้าที่ระบายนัยความคับข้องใจว่า แม้เหตุการณ์ดังกล่าวไม่ได้เกี่ยวข้องกับตนเอง แต่ถ้าการช่วยเหลือหรือตกเตือนเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ถือว่าเป็นสิ่งที่พึงกระทำ ผู้เขียนเปรียบเทียบเพื่อแสดงความชอบธรรมที่สยาม ต้องเข้าสู่สงครามแม้พื้นที่ความขัดแย้งจะอยู่ไกลจากประเทศ เพราะว่าเป็นสิ่งที่พึงกระทำ และเป็นการกระทำที่ถูกต้อง

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยสรุปเป็นตารางแจกแจงความถี่การปรากฏการใช้ถ้อยคำนัยผกผันในหนังสือพิมพ์และวารสาร บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความถี่ถ้อยคำนัยผกผันที่ปรากฏในบทความหนังสือพิมพ์และวารสาร

ลักษณะถ้อยคำนัยผกผันที่ปรากฏ	ความถี่	ร้อยละ
1. การใช้ถ้อยคำที่มีความหมายขัดแย้งกับถ้อยคำใกล้เคียงกัน	38	55.88
2. การกล่าวถึงสิ่งที่เป็นไปไม่ได้หรือไม่สมเหตุสมผล	4	5.88
3. การกล่าวเน้นให้เกินจริง	9	13.24
4. การใช้ถ้อยคำแบบเสียงสะท้อนกลับ	17	25.00
รวม	68	100.00

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะถ้อยคำนัยผกผันที่ปรากฏมากที่สุดในหนังสือพิมพ์บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 คือ การใช้ถ้อยคำที่มีความหมายขัดแย้งกับถ้อยคำใกล้เคียงกัน จำนวน 38 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 55.88 รองลงมา คือ การใช้ถ้อยคำแบบเสียงสะท้อนกลับ จำนวน 17 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 25.00 การกล่าวเน้นให้เกินจริง จำนวน 9 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 13.24 และ การกล่าวถึงสิ่งที่เป็นไปไม่ได้หรือไม่สมเหตุสมผล จำนวน 4 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 5.88 ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ถ้อยคำนัยผกผันที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 โดยศึกษาจากบทความพระราชนิพนธ์ ที่ทรงพระกรุณาพระราชทานไปพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ พบว่า มีการใช้ถ้อยคำนัยผกผัน จำนวน 68 ถ้อยคำ แบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ ได้แก่ 1) การใช้ถ้อยคำที่มีความหมายขัดแย้งกับถ้อยคำใกล้เคียงกัน จำนวน 38 ถ้อยคำ ซึ่งปรากฏมากที่สุด 2) การใช้ถ้อยคำแบบเสียงสะท้อนกลับ จำนวน 17 ถ้อยคำ 3) การกล่าวเน้นให้เกินจริง จำนวน 9 ถ้อยคำ และ 4) การกล่าวถึงสิ่งที่เป็นไปไม่ได้หรือไม่สมเหตุสมผล จำนวน 4 ถ้อยคำ ตามลำดับ มีลักษณะการใช้ถ้อยคำนัยผกผันสอดคล้องกับ งานวิจัยของ อรรถกัญญา อนันต์ทรัพย์สุข (2559) ที่ศึกษาลักษณะถ้อยคำนัยผกผันในเดี่ยวไมโครโฟนของ อุดม แต่พานิช ปรากฏลักษณะถ้อยคำผกผันโดยพิจารณาตามลักษณะได้ 4 ลักษณะ เช่นเดียวกัน แต่การใช้ถ้อยคำนัยผกผันที่ อุดม แต่พานิชใช้ในการเดี่ยวไมโครโฟนมากที่สุด คือ การกล่าวถึงสิ่งที่เป็นไปไม่ได้หรือไม่สมเหตุสมผล

นอกจากนี้ ผู้วิจัย มีข้อสังเกตว่า ผู้เขียนมีจุดประสงค์ในการใช้ถ้อยคำนัยผกผัน ทำหน้าที่ประชดประชัน และทำหน้าที่ระบายความคับข้องใจ เพื่อจูงใจให้ผู้อ่านมีความเห็นคล้อยตามผู้เขียนว่าการเข้าร่วมสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตรของสยาม เป็นการกระทำที่ถูกต้อง ชอบธรรม และสมเหตุสมผล อีกทั้งได้แย้งว่า การยกย่องเยอรมนี ที่เป็นผู้นำฝ่ายมหาอำนาจกลาง เป็นสิ่งไม่ถูกต้อง เนื่องจากมีผู้ที่นิยมเยอรมัน และไม่เห็นด้วยกับการเข้าร่วมสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตรของสยาม โดยเฉพาะสหราชอาณาจักร และประเทศฝรั่งเศส เป็นประเทศที่เคยมีกรณีพิพาทกับสยามมาก่อน ขณะที่ประเทศเยอรมนีไม่เคยมีความขัดแย้งกับสยาม สอดคล้องกับ งานวิจัยของ เทพ บุญตานนท์ (2556, หน้า 6) ที่พบว่า แม้จะมีพระบรมวงศานุวงศ์ ทรงเห็นด้วยเป็นอย่างดี แต่ประชาชนและข้าราชการบางส่วน ไม่เห็นด้วย

เพราะคล้ายตามที่นักหนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะ เซียวฮุดเส็ง ศรีบุญเรือง เขียนบทความลงหนังสือพิมพ์ สนับสนุนและยกย่องประเทศเยอรมนี และเขียนโจมตีฝ่ายสัมพันธมิตร ด้วยเหตุที่สยามเข้าร่วมฝ่าย สัมพันธมิตรแล้ว ผู้เขียนจำเป็นต้องโน้มน้าวให้ประชาชนและข้าราชการให้มีความเห็นตรงกันว่า การเลือก ฝ่ายสัมพันธมิตรเป็นสิ่งที่ถูกต้อง และหากเลือกเข้าร่วมฝ่ายมหาอำนาจกลางแล้ว ถือเป็นการตัดสินใจที่ ผิดพลาด

เมื่อเปรียบเทียบกับบทสรุปหลังจากสิ้นสุดสงคราม สยามเป็นฝ่ายชนะสงคราม มีโอกาสได้ยกเลิก สนธิสัญญาที่ไม่เป็นธรรมกับประเทศที่แพ้สงคราม และได้แก้ไขสนธิสัญญาระหว่างประเทศสัมพันธมิตร ด้วยกัน เริ่มจากสหรัฐอเมริกา จนกระทั่งสามารถเจรจากับอิตาลีเป็นประเทศสุดท้ายได้สำเร็จในเดือน สิงหาคม พุทธศักราช 2468 (1925) (ธนาคารอมสิน, 2545ก, หน้า 98-100)

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับถ้อยคำนัยผกผันของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในมุมมองเชิงวิจารณ์หรือวาทกรรม ในบทความหนังสือพิมพ์และวารสาร ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1
2. ควรศึกษาบทความหนังสือพิมพ์และวารสารของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ตั้งแต่ช่วงเริ่มสงครามโลกครั้งที่ 1 เช่น เดลิเมล์ ดุสิตสมิต ดุสิตสมัย และสมุทสาร
3. ควรศึกษาถ้อยคำนัยผกผันของนักเขียนร่วมสมัย เพื่อเปรียบเทียบกลวิธีการตอบกลับระหว่าง นักเขียนในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 และศึกษาบทบาทหน้าที่ถ้อยคำนัยผกผัน

บรรณานุกรม

- จันทิมา อังคพนิกิจ. (2561). **การวิเคราะห์ข้อความ**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). **วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากย์ตามแนวภาษาศาสตร์**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทพ บุญตานนท์. (2556). **พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการสร้างภาพลักษณ์ทางทหาร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนากรอมสิน. (2545ก). **สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า: พระราชประวัติ 45 ปีของการเปลี่ยนแปลงแห่งยุคสมัย (เล่ม 1)**. กรุงเทพฯ: สไตลครีเอทีฟเฮ้าส์.
- _____. (2545ข). **สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า: บทพระราชนิพนธ์และปรัชญาชีวิต พระปรีชาญาณเลิศล้ำเกินกำหนด (เล่ม 3)**. กรุงเทพฯ: สไตลครีเอทีฟเฮ้าส์.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2560). **100 ปี สงครามโลกครั้งที่ 1: พระราชนิพนธ์อันเนื่องด้วยงานพระราชสงคราม ณ ทวีปยุโรป เล่ม 6**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- รัมภ์รดา กองช้าง. (2560). **กลวิธีการตอบถ้อยคำนัยผกผันในภาษาไทย: กรณีศึกษาที่คู่สนทนามีสถานภาพเท่ากัน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2460). **พระบรมราชโองการ ประกาศกระแสพระบรมราชโองการว่าด้วยการสงครามซึ่งมีต่อประเทศเยอรมนีและออสเตรียฮังการี**. สืบค้นจาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2460/A/333.PDF>
- ศิริพจน์ เหล่ามานะเจริญ. (2560). **‘เหยีย’ กลายเป็นคำด่า เพราะอาการคลั่งชาติ ในลัทธิเผด็จการท่านผู้นำ**. สืบค้นจาก <http://www.museumthailand.com/topic.php?p=257>
- สเตฟาน เฮลล์ (2560). **สยามกับมหาสงครามโลกครั้งที่ 1 ประวัติศาสตร์สากล**. (จุฑามาส อรุณวรกุล, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: ริเวอร์บุ๊กส์.
- อรกัญญา อนันต์ทรัพย์สุข. (2559). **ลักษณะของถ้อยคำนัยผกผัน (verbal irony) ในการแสดงเดี่ยวไมโครโฟนครั้งที่ 7 – 10 ของอุดม แต้วพานิช**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.